

REGULACE LOBBYINGU

DEFINICE LOBBYINGU

Lobbying je specializovaná a odborná reprezentace prostřednictvím široké škály prostředků, které v zásadě vylučují korupční výměnu služeb, ve své povaze velmi odlišná od obecné nespécializované reprezentace, kterou zajišťují volení zástupci. Jako reprezentant partikulárních zájmů lobbyista dodává informace a technicko-odborné expertízy, které mohou být užitečné a někdy rozhodující při definování legislativní a správní regulace. (Luigi Graziano)

HISTORIE LOBBYINGU

Termín lobby se původně objevil v souvislosti se zvláštními praktikami zástupců zájmových skupin a americkém Kongresu na konci 19. století: v předsálí (anglicky „lobby“) kongresových budov čekali na procházející kongresmany a naléhali na ně, aby hlasovali buď „pro“ nebo „proti“.

Jiná definice hovoří jako o Velké Británii jako zemi původu, kde vedle zasedacího sálu Dolní sněmovny je místnost – hala (lobby), do které byl vchod přímo z ulice. Každý volič tak měl možnost v tomto lobby kontaktovat svého poslance a sdělit mu své starosti či žádosti.

Postupem času se pokřikování na chodbách rozvinulo v širší a rafinovanější soubor aktivit, sahajících od sbírání informací přes zajišťování masové publicity až k poskytování politické nebo i finanční podpory. Stále přísnější regulace lobbyistických aktivit ve Spojených státech od poloviny 20. let 20. století zahrnují etické kodexy a oficiální registraci.

Za starých kongresových časů se cílem lobbyistů stávali především volení politici, v současných demokratických politických systémech jsou konečnými cíli lobbování v rostoucí míře nevolení úředníci, kteří disponují řadou delegovaných a diskrečních pravomocí.

PRŮZKUM DBM A FACTUM INVENIO, BŘEZEN 2005, NA VZORKU 362 POLITIKŮ

- Politici se spoléhají hlavně na vlastní řešerše a názory svých kolegů
- Veřejnost nemá dostatek informací o způsobu práce a užitečnosti lobbování. Média nereferují o lobbování pravdivě a nezaujatě.
- Lobbování je pouze jedna z mnoha forem komunikace. Etické lobbování existuje.
- Lobbyisté jsou povinni při svých stycích s poslanci, senátory či zastupiteli, úředníky a jinými zaměstnanci vždy jasně označit konkrétní subjekty, jejichž zájmy zastupují
- Politici také očekávají, že lobbyisté se budou chovat transparentně a budou respektovat kromě svých vlastních zájmů také potřeby politiků
- Informace od lobbyistů jsou často jednostranné, zkreslené a nejsou objektivní. Přesto zřejmě někteří lobbyisté poskytují kvalifikované, detailní, odborné a podložené informace
- Lobby informačních technologií má vysokou úroveň. Je také nejkreativnější. Lobby obchodních řetězců má úroveň nízkou.
- Lobby soukromých firem je nejlepší v porovnání s lobby profesních a nevládních organizací.
- Většina respondentů (58%) se domnívala, že lobbování není pro chod jejich úřadu důležité. Desetina respondentů (12%) ale uvedla, že lobbyisté jsou pro práci politika velmi důležití a poskytují jim užitečné informace.
- Velký vliv na rozhodování politiků mají výzkumy regionálních dopadů.
- Nejvíce preferovanou formou komunikace s lobbyisty jsou osobní setkání, písemné materiály, konference, návštěvy v továrnách a elektronická pošta.
- Hospodářské noviny jsou médium s největším vlivem na rozhodování politiků.

REGULACE LOBBYINGU V USA A VELKÉ BRITÁNII

Regulace lobbyingu v USA

Ve Spojených státech amerických platí tzv. Lobbying Disclosure Act z roku 1995, který stanovuje kritéria, na základě kterých se určuje, zdali se firma nebo organizace nebo jejich zaměstnanci oficiálně zaregistruje jako lobbyista v sekretariátu Senátu v kanceláři pro veřejné záznamy, které podléhají veřejné kontrole. Registrované firmy musí také uvést, pro koho pracují, v jakém objemu, kolik financí dostávají od klienta a také musí odevzdávat pravidelně 2x ročně zprávy o svých aktivitách v Kongresu. Pokud dojde k porušení tohoto zákona, hrozí hříšníkovi pokuta až do výše 50 000 USD.

Přísná pravidla platí také pro americké zákonodárce. Příjmy kongresmanů jsou kontrolované od roku 1950. Všichni mají účty povinně u House Bank. Od roku 1977 je zpráva House Bank veřejná. Majetková roční přiznání kongresmanů a jejich chotí jsou povinná a existuje pokuta 10 000 dolarů za zamlčení. Někdy je trestem i vězení. Z roku 1977 pochází dokument „Ethics In Government Act“. Důležitý je hlavně „House Ethics Manual“, uvozující chování kongresmana po přísaze.

Regulace lobbování ve Velké Británii

Regulace lobbování ve Velké Británii je téměř výhradně seberegulací v rámci parlamentu a profesionální asociace lobbyistů. Regulace lobbování je zaměřena především na parlament, na poslance Dolní sněmovny i členy Sněmovny lordů. Vedle toho je nástrojem regulace též Asociace profesionálních politických konzultantů (APPC), která uplatňuje vlastní etický kodex. Podplácení a korupci obecně je však možné stíhat podle zákonů již od předminulého století (Prevention of Corruption Act, 1889) a rovněž podle případů ve zvykovém právu.

Současný systém regulace vznikl začátkem devadesátých let při přechodu od neformálních metod, umožněných tradičním elitním étosem britské politické společnosti, k více formalizovanému přístupu. V roce 1994 ministerský předseda zřídil Výbor pro etické standardy ve veřejném životě (CSPL). Ve stejném roce se ustavila asociace lobbyistů APPC. Dolní sněmovna ustavila nový Výbor pro etiku a imunitu (SPC) a v roce 1995 zřídila úřad nezávislého parlamentního zmocněnce pro etické standardy s úkolem vyšetřování stížností.

Poslanecká sněmovna reguluje chování členů svými mechanismy: předseda parlamentu (Speaker), výbory, zmocněnci. Až do roku 1995 stížnosti na chování poslanců, zejména obvinění, že neohlásili

své finanční zájmy, vyšetřoval Výbor pro (finanční) zájmy poslanců (Select Committee on Members Interests), ustavený v roce 1974. Na základě doporučení Nolanova výboru parlament ustavil 6.11.1995 nové regulační mechanismy. Jednak to byl nový Výbor pro etické standardy a imunitu a jednak nová funkce parlamentního zmocněnce pro etické standardy, jehož úkolem je spravovat nový podrobnější protokol (registr) finančních zájmů poslanců a shromažďovat a vyšetřovat stížnosti na poslance a předávat případy k řešení SPC. Posléze 24. června 1996 parlament schválil poslanecký kodex, stanovující 8 zásad, kterými se musí poslanec řídit:

- vyhnout se konfliktu zájmů, vyřešit jakýkoliv konflikt mezi osobním a veřejným zájmem ve prospěch veřejného;
 - pečovat a posilovat důvěru veřejnosti v parlament;
 - vždy mít na paměti, že přijmout úplatek, odměnu nebo platbu v souvislosti s jednáním poslance v parlamentu je porušením zákona;
 - poslanci musí svědomitě zaznamenat své finanční zájmy do oficiálního protokolu (registru) a upozornit na své zájmy, které mohou být relevantní při každém jednání s poslanci, ministry a úředníky;
 - jednat s poslanci, ministry a úředníky otevřeně a pravdivě, a to i v neformálních setkáních;
 - poslanec nesmí v jednání parlamentu prosazovat za úplatu jakékoliv zájmy;
 - poslanec nesmí zneužívat úhrady za služební výdaje;
 - důvěrné informace, které poslanec získá během výkonu své funkce, smí použít pouze v souvislosti s touto funkcí, a nikdy je nesmí využít k obohacení. Kodex doplňují podrobná prováděcí pravidla, zejména Protokol finančních zájmů poslanců – poslanci sami nesmějí lobbovat, musejí registrovat své trvalé finanční zájmy a ohlásit jakékoliv jiné, i očekávané hmotné zájmy, které mohou být relevantní v projednávané záležitosti. K registraci se používá předepsaný formulář, který musí být vyplněn a podán poslancem do tří měsíců od zvolení a pravidelně každého půl roku doplňován. Prováděcí pravidla podrobně vymezují deset kategorií „registrovatelných“ zájmů, od členství ve správních radě, placeného zaměstnání, darů a hoštění, pozemků, akcií, až po zahraniční dary a „ostatní“.
- Zdroj: Dančák, B. – Hloušek, V. – Šimíček, V. (eds.): Korupce. Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*